

У статті розкрита проблема формування художньо-ментального досвіду майбутніх учителів мистецьких дисциплін; визначено вищий рівень сформованості такого досвіду, який характеризується гармонійним поєднанням науково-дослідної та художньо-творчої діяльності студентів та відповідним до цього типом мислення.

Анотація

В статье раскрыта проблема формирования художественно ментального опыта будущих учителей художественных дисциплин; определен высокой уровень сформованности такого опыта, для которого характерно гармоничное сочетание научно-исследовательской и художественной творческой деятельности студентов и соответствующий такой деятельности тип мышления.

Summary

In the article the problem of forming artistically of mental experience of future teachers of artistic disciplines is exposed; the level of formed of such experience for which harmonious combination of research and artistic creative activity of students is characteristic and proper such activity type of thought is certain high.

Подано до редакції 22.12.2009 р.

□ 2009

Ремньова А.Г.

СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ТОЛЕРАНТНОСТІ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ПЕДАГОГІКИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Зміни, що відбуваються у сучасному світі: розвиток інтеграції та взаємозалежності, глобалізація економіки, посилення міграційних процесів, швидкий розвиток комунікацій і мобільності, зміни ціннісних орієнтирів породжують нові проблеми і завдання в галузі освіти, вирішення яких неможливе без формування нового толерантного мислення. Толерантність може надати унікальну можливість людству для взаємозбагачення і взаєморозуміння, для співпраці і створення соціальної міжнародної стабільності. Прояви нетерпимості і конфліктів в різних сферах суспільного життя сучасного українського суспільства вимагають подолання внутрішньої роз'єднаності, в тому числі політичної, соціальної, релігійної, міжетнічної. Тому вчені та практики в галузі освіти в основу освітніх технологій покладають принципи гуманістичного світогляду, який дозволить виховати нові якості особистості: шанобливе ставлення до представників інших культур, повагу до інших точок зору, вміння йти на компроміс, толерантність. Виховання саме таких якостей може сприяти у майбутньому забезпеченню мирного співіснування на нашій планеті. Отже, проблема виховання толерантної особистості є однією з важливих проблем сучасної педагогіки і найважливіше стратегічне завдання освіти в XXI столітті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми... У середині 90-х років XX століття – на початку 2000-х років сформувався новий науковий напрям – педагогіка толерантності. Вітчизняні та зарубіжні вчені О.Асмолов, А.Глебов, В.Тишков, А.Погодіна, Ю.Клепцова, З.Мубінова, М.Миротворська, П.Степанов та ін., осмислюючи феномен толерантності, висвітлювали в своїх працях різні підходи та аспекти толерантності, визначали основні риси толерантної особистості. З'явилися різні класифікації типів толерантності (В.Лекторський, М.Уолцер). Українські вчені І.Бех, Г.Балл, О.Безкоровайна, Т.Білоус, Л.Завірюха, О.Матієнко, Ю.Тодорцева, О.Швачко почали розробляти теоретичні та методологічні питання педагогіки толерантності. Концепцію формування толерантної особистості в умовах полікультурного суспільства України розробила доктор філософських наук О.А.Грива. Сучасна українська школа і педагогічна наука розглядають виховання учнів у дусі толерантності як одну з найважливіших проблем педагогіки миру в загальній системі виховання підростаючого покоління, але разом з тим слід зазначити, що в Україні ще недостатньо матеріалів з розробки проблем толерантної педагогіки. Деякі аспекти виховання толерантності залишилися поза увагою вчених, а практичний досвід вихователів, вчителів та педагогів вищої школи потребує детального вивчення та узагальнення.

Формулювання цілей статті... Мета цієї статті полягає у тому, щоб з'ясувати сутність толерантності у парадигмі педагогічної науки та визначити можливості толерантності у вирішенні сучасних проблем педагогіки. У методологічному плані ми спиралась на один з найважливіших міжнародних документів – Декларацію принципів толерантності (Париж, 1995), яка надає перевагу у розвитку ідей толерантності саме системі освіти та вихованню [2].

Виклад основного матеріалу дослідження... Більшість сучасних дослідників проблеми толерантності (Т.Білоус, Л.Вишневіська, О.Грива, О.Довгополова, О.Матієнко, Ю.Тодоровцева) вважають, що ідея толерантності має давню історію. До неї, хоча і опосередковано, зверталися ще античні філософи Аристотель, Геракліт,

Сенека, Антифон та ін. Спостерігаючи природні і культурні відмінності між людьми, вони намагалися знайти шляхи для гармонізації людських відносин і сприймали толерантність як повагу до людської гідності. Історично першою формою толерантності вважають віротерпимість, ідеї якої закладені в етичному ученні раннього християнства. В ті часи виникнення та розвитку релігійного розмаїття важливою постала проблема терпимого ставлення до представників інших релігій, інших культур. Найбільш відомими захисниками ідей віротерпимості стали гуманісти, освітні діячі епохи Відродження і Реформації Джон Локк та Вольтер.

У "Посланні про толерантність" Джон Локк розцінював релігійну віру, як ставлення людини до Бога та інших людей. Істина релігія, на думку Локка, регулює життя людини відповідним чином, пробуджує у неї любов, благовоління та милосердя. Ті, хто переслідує інших в ім'я Христа, перекичують його вчення. Джон Локк закликав усі наступні покоління до найвищої релігійної терпимості в усіх і всіляких релігійних справах. Цей заклик потім став гаслом для ліберально-демократичних сил.

Засновник гуманістичної філософії Вольтер у "Трактаті про віротерпимість" розкрив згубні наслідки міжрелігійної ворожнечі на прикладі історії загибелі Жана Каласа і визначив віротерпимість як важливий шлях до збереження миру у світі та основу майбутнього розвитку людства. Таким чином, ці вчені-гуманісти заклали фундамент для подальшого розвитку ідей толерантності, а віротерпимість стала першою формою толерантності.

Виокремлення проблеми толерантності в самостійну відбулося наприкінці ХХ століття, про що свідчить поява великої кількості досліджень цієї проблеми в різних сферах людської діяльності. Ми вважаємо, що історично це обумовлено процесом звільнення особистості від будь-якого виду залежності та диктату і необхідності побудови стабільного соціального суспільства, яке може забезпечити умови для повноцінного розвитку особистості кожному члену цього суспільства.

На сучасному етапі більшість дослідників дійшло висновків, що толерантність є міждисциплінарною, багатоаспектною, суперечливою категорією, навколо якої перетинаються інтереси філософів, політологів, культурологів, соціологів, етнологів, психологів і педагогів. Діапазон інтерпретації толерантності постійно розширюється і сьогодні вчені розглядають її, як:

- етико-філософську категорію;
- принцип людських взаємовідносин;
- соціально-культурний феномен;
- метод соціально-політичних рішень;
- правову потребу;
- соціальну цінність;
- особистісну якість.

Аналіз зарубіжних та вітчизняних праць з проблеми толерантності свідчить про те, що дослідникам не вдається дати однозначну характеристику толерантності, виявити її показники і напрямки розвитку. Це пояснюється широким діапазоном трактувань толерантності в різних науках, семантичними труднощами перекладу терміну, множинністю форм її прояву.

Деякі дослідники для наукового обґрунтування поняття толерантність звертаються не тільки до його перекладу у різних мовах, а більш детально досліджують його етимологію. Наприклад, І.Миротворська, М.Мириманова вказують, що термін толерантність походить від латинського дієслова *tolero* – нести, тримати, терпіти. Відповідно, все те, що ми тримаємо в руках або несемо по життю, вимагає від нас зусиль і вміння виносити, терпіти, страждати. Але з іншого боку, дієслово *tolero* має спільне коріння з дієсловом *tollo* – вважати своєю дитиною, виховувати, пестити, а це пов'язує його з ідеєю виховання особистості.

Незважаючи на відмінності у перекладі цього терміну в різних мовах та культурах (в англійській мові толерантність означає "здатність без протесту сприймати особистість чи річ", у французькій – "повагу свободи іншого, його образу мислення, поведінки, політичних і релігійних поглядів", в арабській мові – "прощення, полегкість, поблажливність, м'якість, прихильність, терпіння до інших", у російській – "терпимість", в українській – "терпимість до чужих думок та вірувань"), більшість сучасних дослідників вважають, що толерантність не означає терпиме ставлення до соціальної несправедливості, відмову від своїх або чужих поглядів. Хоча толерантність може існувати і як байдужість, і як неможливість взаєморозуміння, але водночас саме толерантність може розширити власний досвід і сприяти критичному діалогу [4, с. 49].

Вітчизняні та зарубіжні вчені (С.Дворнікова, О.Скрябіна та ін.) на сучасному етапі дослідження толерантності вже визначили найбільш суттєві аспекти толерантності:

- толерантність – це соціальна категорія, тобто феномен толерантності виникає у процесі взаємодії людини з суспільством;
- толерантність фіксує особливий (ненасильницький, миролюбивий, безконфліктний) тип взаємин особистості з соціумом;

- характерною рисою толерантності є стійкість її вияву;
- толерантність виявляється на двох рівнях: на рівні усвідомлення у вигляді стосунків особистості з соціумом; на рівні поведінки особи;
- толерантність може і повинна бути результатом цілеспрямованого виховання;
- основним змістом поняття толерантності є усвідомлення багатомірності суспільного буття, повага особистості, терпиме ставлення до індивідуальних особливостей інших людей, до їх поглядів, світобачень та ін; активна протидія насиллю;
- толерантність проявляється у соціальній зрілості особистості.

Таким чином, ми бачимо, що толерантність можна визначити, як складне багатоаспектне явище, яке деякі сучасні дослідники (Г.Маслова, Т.Світенко) вже намагаються подати у вигляді системи з таких компонентів:

- суб'єкти і об'єкти толерантності, тобто ті, хто виявляє толерантність і ті, на кого вона направлена;
- предмет толерантності, тобто характеристика особистості, соціальної групи або іншого об'єднання людей, яке може бути полем узгодження інтересів та пошуку компромісів;
- типи (сфери) толерантності (расова, міжнаціональна, етнічна, політична, релігійна, міжкласова, освітня, гендерна, вікова, географічна, сексуально-орієнтована, маргінальна, фізіологічна, комунікативна, культурна) – відмінності між соціальними групами чи окремими індивідами, які в залежності від ситуації стають об'єктом толерантності;
- рівні толерантності (протекціоністська, ціннісна, байдужість, скрита інтолерантність, вербальна та агресивна інтолерантність) – категорія, що показує міру наявності толерантності суб'єкта по відношенню до предмета толерантності;
- фактори, що впливають на рівень толерантності суспільства в цілому і зокрема особистості (політична ситуація в суспільстві, загальна соціально-економічна ситуація, специфічний тип культури між особистих стосунків, рівень освіти, ЗМІ, індивідуальні особливості).

Отже, багатоаспектність толерантності пов'язана з такими характеристиками, як системність, суб'єктність, предметність та контекстність. Теоретичні дослідження феномену толерантності поступово доповнювалися практичними розробками, особливо в освітній галузі. Адже практична значущість толерантності в сучасному світі є очевидною і сьогодні вона являється однією з найважливіших цінностей світової культури. Проблему виховання толерантної особистості має вирішувати в першу чергу педагогіка, яка може розв'язати цілий ряд своїх сучасних проблем саме завдяки вихованню толерантності, як інтегративної якості особистості.

Однією з найважливіших проблем сучасної педагогіки є гуманізація освітнього процесу і формування в учнів гуманістичного світогляду, що передбачає формування таких якостей особистості, як відмова від авторитарного стилю взаємодії, тоталітаризму; шанобливе ставлення до іншої особистості та інших культур, цінностей та віри, толерантності. На це вказували дослідники освітніх технологій А.Андрущенко, В.Кремень, В.Лутай, О.Пехота та інші вже на початку нового тисячоліття.

Гуманізація освіти є базовою ідеєю сучасних освітніх парадигм, а також педагогічним принципом, що відображає суспільні тенденції у побудові системи освіти. Вона націлена на створення такого змісту, форм і методів навчання та виховання, які забезпечують найбільш повне розкриття особистості. Гуманізація освіти передбачає, що учень сприймається як унікальна особистість, що розвивається у процесі активної самореалізації свого творчого потенціалу у системі взаємодії з іншими людьми, як центральний суб'єкт навчально-виховної діяльності. Побудова суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії неможлива без толерантного ставлення до учня, яке передбачає повагу, усвідомлення і прийняття індивідуальних особливостей кожного вихованця. Толерантність як пріоритетна цінність гуманістичної освіти буде сприяти подоланню психологічних бар'єрів і конфліктів між учасниками навчально-виховного процесу та встановленню атмосфери поваги, прийняття, терпимості, стабільності в освітньому середовищі навчальних закладів, а також в суспільстві в цілому.

Якщо прийняти толерантність у якості гуманістичного імперативу, то можна створити умови, при яких учень буде постійно розвивати можливості для позитивної самореалізації, творчого розвитку особистості в освітньому середовищі. Педагогічне спілкування, яке засноване на гуманістичній основі і характеризується наявністю позитивного емоційного контакту між вчителем та учнем, індивідуальним підходом до школярів, відсутністю інтолерантних установок стосовно деяких вихованців, організацією колективної діяльності школярів на основі співробітництва, поваги, співтворчості буде сприяти створенню толерантного освітнього простору.

Таким чином, виховання толерантності, як якості особистості, що характеризується сукупністю сформованих знань норм моралі та загальнолюдських цінностей, вмінням використовувати їх у різних видах діяльності, проявляти у стосунках з іншими людьми, які відрізняються поглядами, національністю, мовою, культурою, звичаями, є необхідною умовою для вирішення проблеми гуманізації сучасної освіти.

Наступним питанням сучасної системи освіти в Україні є проблема соціалізації особистості, яка включає в себе не лише оволодіння нормами і правилами життя в суспільстві, знаннями і вміннями будувати стосунки в суспільстві, але й передбачає здобуття особистістю таких характеристик: ставлення до іншої людини як до самоцінності; здатність до самовіддачі як умови чи способу реалізації такого ставлення до інших людей; творчий характер життєдіяльності; здатність до вільного волевиявлення; можливість особистості самостійно проектувати майбутнє; внутрішня відповідальність перед собою, іншими людьми, минулим і майбутнім; прагнення зрозуміти смисл життя [6, с. 46]. Загострення інтересу до розвитку і соціального становлення особистості на сучасному етапі пояснюється змінами у суспільстві: "відкритістю", багатofакторністю, різноспрямованістю впливів на молоде покоління, яка надає як розширення можливостей розвитку людини, так і певний потенціал негативних впливів.

Виховання толерантності як інтегративної якості допоможе у вирішенні проблеми соціалізації особистості тим, що процес виховання толерантності пов'язаний з формуванням самостійності, відповідальності, соціальної активності, розвитком критичного мислення. Толерантна особистість – це людина, яка усвідомлює себе частиною цілісного світу, і водночас розуміє, що всі люди є різними, виявляє повагу та сприймає інші точки зору, але при цьому не відмовляється від своїх переконань і визнає таке право за іншими. Отже, процес соціалізації толерантної особистості відбувається швидше і активніше, при цьому толерантна людина, оволодіваючи новими ролями і правилами, набуває здатності творити щось нове, неповторне, унікальне.

Проблема соціалізації особистості загострилася після створення нової незалежної держави, тому що радикально змінилися суспільно-історичні умови і сформувалися нові соціокультурні відносини. Ця проблема складна і багатогранна, тому вирішувати її мають не тільки педагоги, а й сім'я, соціальні служби, ЗМІ. Сьогодні Україна прагне сформувати європейський стиль соціалізації, а це означає, що особистість повинна стати в першу чергу відкритою, готовою до діалогу та компромісу; мати певні ціннісні орієнтації; дотримуватися активної життєвої позиції, яка б дозволяла їй крокувати в ногу з часом та реалізовувати свій творчий потенціал. Якщо діяльність педагога буде спрямована на виховання таких рис толерантної особистості як активність, вміння йти на компроміс, повага до іншої точки зору, терпимість, комунікативність, емпатійність, то процес соціальної адаптації школярів та молоді буде успішним і менш конфліктним.

Ефективність соціалізації сучасної молоді залежить від набутих нею життєвих компетентностей. Це пов'язано з новим рівнем вимог, яке ставить соціальне життя перед сучасною людиною. Швидкий рівень інформатизації суспільства привів до втрати ефективності так званої знаннєвої освіти. Пріоритетами освіти стали не знання самі по собі, а самостійність мислення і діяльності та можливість мобілізувати свій особистісний потенціал. Сьогодні вже зрозуміло, що з загальної суми знань та навичок „скласти” компетентну людину неможливо. Саме тому перед сучасною освітою стоїть проблема виховання не просто інформованого учня, а особистості, здатної вирішувати проблеми у наступних ситуаціях: під час пізнання та пояснення явищ; при засвоєнні сучасних технологій і техніки; при взаєминах з іншими людьми, при оцінюванні своєї поведінки та вчинків; при виконанні соціальних ролей та функцій; в правових нормах та адміністративних структурах; при обранні професії та орієнтації на ринку праці; при вирішенні особистих проблем (життєве самовизначення; обрання стилю та образу життя; способи вирішення конфліктів) [1, с. 22]. Тобто мова йде про формування і розвиток у особистості різноманітних життєвих компетентностей.

Компетентний (лат. *competens, competentis* – належний, здатний) за тлумачним словником – 1) обізнаний, обізнаний у певній області; 2) той, хто має право за своїми знаннями чи повноваженнями робити або вирішувати що-небудь, судити про що-небудь. Безпосередньо в освіті компетентність виступає як певний зв'язок двох видів діяльності учня: сьогодишньої – освітньої та майбутньої – практичної, і, відповідно, потребує доповнення традиційного змісту освіти елементами, що забезпечать здатність учня ефективно діяти за межами навчальних ситуацій, продуктивно розв'язувати в повсякденному житті реальні проблеми – від побутових до виробничих і соціальних.

Активні дослідження, пов'язані з компетентнісним підходом в сучасній українській освіті привели до таких висновків: систему компетентностей, яких мають набути учні загальноосвітніх навчальних закладів протягом періоду навчання, складають: *надпредметні* або *ключові* компетентності, які визначаються як здатність людини здійснювати складні поліфункціональні, поліпредметні, культуродоцільні види діяльності, ефективно розв'язуючи відповідні завдання; *галузеві*; *предметні* [5, с.4]. Ключові компетентності є інтегральними характеристиками якості підготовки учнів, пов'язані з їх здатністю до цілеспрямованого осмисленого застосування комплексу знань, умінь, навичок і являють собою певний рівень функціональної життєвої грамотності.

У Національній доктрині розвитку освіти України серед ключових компетентностей виокремлені такі: автономна діяльність; інтерактивне використання засобів; вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах [3]. Розглянемо більш докладно ключові соціальні компетентності. Автономна діяльність включає наступні

аспекти: здатність захищати та піклуватись про відповідальність, права, інтереси та потреби інших; здатність складати та здійснювати плани та особисті проекти; здатність діяти у широкому контексті. До інтерактивного використання засобів входять: здатність інтерактивно використовувати мову, символіку, тексти; здатність використовувати знання та інформаційну грамотність; здатність застосовувати нові інтерактивні технології. Вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах включає в себе: здатність успішно взаємодіяти з іншими; здатність співробітничати; здатність вирішувати конфлікти.

Толерантність є одним з чинників, який пронизує собою ключові компетентності. Наприклад, у автономній діяльності, де здатність захищати та піклуватись про права та потреби інших, толерантність є невід'ємною характеристикою соціально компетентної людини. Інтерактивне використання засобів також потребує від особистості певної міри толерантності під час інтерактивного використання мови та інших засобів комунікації, при застосуванні різноманітних інтерактивних технологій. Також толерантність, як якісна риса особистості, необхідна для такої життєвої компетентності, як вміння функціонувати в соціально гетерогенних групах, що дозволить успішно взаємодіяти, співробітничати та вирішувати конфлікти з іншими [1, с. 23-25]. Отже, ми бачимо, що проблема соціалізації особистості не може бути вирішена без виховання такої важливої якості як толерантність.

Висновки... У процесі дослідження теоретично-методологічних основ толерантності та можливостей її використання у вирішенні проблем сучасної педагогіки ми дійшли таких висновків: дослідження проблеми толерантності активізувалося наприкінці ХХ століття, але дослідникам ще не вдалося дати однозначну характеристику толерантності. Діапазон її інтерпретації постійно розширюється. Поняття толерантності широко використовується в різних науках та сферах життя. В даному дослідженні більше уваги приділялося толерантності, як цінності та як інтегративній якості особистості. Ми вважаємо, що виховання толерантності у школярів та молоді допоможе вирішенню таких важливих проблем сучасної педагогіки, як формування гуманістичного світогляду, соціалізація особистості, формування і розвиток життєвих компетентностей. Разом з тим, виховання толерантності, як науково-практичний напрям має ще багато нерозкритих аспектів і потребує подальшого ґрунтового дослідження.

Література

1. Грива О.А. Толерантність молоді в полікультурному середовищі: [Монографія] / Грива Ольга Анатоліївна. – К.: Видавництво Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова, 2007. – 275 с.
2. Декларація принципів толерантності / [Проголошена та підписана 16 листопада 1995 р.]. – Париж: ООН, 1996. – 16 с.
3. Національна доктрина розвитку освіти, затверджена Указом Президента України від 17 квітня 2002 року №347/2002. – Офіційний вісник України. – 2002. – №16. – С.11.
4. Лекторский В.А. О толерантности, плюрализме и критицизме / В. Лекторский // Вопросы философии. – №11. – 1997. – С.46-54.
5. Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті / Олена Пометун // Історія в школах України. – №6. – 2007. – С.3-12.
6. Соціальна педагогіка [підручник. 4-те вид. виправ. та доп. / за ред. проф. А.Й.Капської]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 488 с.

Анотація

У статті розглядається проблема сутності толерантності у педагогіці, досліджуються різні характеристики толерантності, а також розглядається питання впливу та взаємозалежності виховання толерантності школярів і молоді на вирішення найважливіших проблем сучасної української освіти.

Аннотация

В статье рассматривается проблема сущности толерантности в педагогике, исследуются различные характеристики толерантности, а также рассматривается вопрос влияния и взаимозависимости воспитания толерантности школьников и молодежи на решение важнейших проблем современного украинского образования.

Summary

The article examines question about tolerance in pedagogics, different descriptions of tolerance are probed, and also the question of influence and interdependence of education of tolerance of pupils and young people is examined on the decisions of major problems of modern Ukrainian education.

Подано до редакції 24.11.2009 р.

Рекомендовано до друку докт.філос. наук, проф. Гривою О.А.

КРЕАТИВНІСТЬ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ СУЧАСНОГО ВЧИТЕЛЯ

Постановка проблеми у загальному вигляді... Прискорення соціально – економічного розвитку країни, перебудова усіх сфер життя суспільства, постійна тенденція змін, що відбуваються в науці, культурі та навчанні вже зараз, а у майбутньому ще більш завзято будуть потребувати формування людини до життя та взаємодії у полікультурному та багато- соціальному середовищі. Розвиток освіти обумовлюється умовами існування суспільства: політичними, соціальними, економічними та іншими.

Проблема формування вчительських кадрів в усі часи залишається дуже актуальною. Ще К.Д.Ушинський стверджував: "Нема сумнівів, що багато чого залежить від загального розпорядку у закладі, та найголовніше буде завжди залежить від особистості самого вчителя, що є поряд з учнем: вплив особистості вчителя на молоду душу складає ту виховну силу, котру неможливо змінити ні навчальними посібниками, ні моральними сентенціями, ні системою покарань та заохочувань" [8, с. 15]. В попередніх етапах розвитку суспільства головним пріоритетом у навчанні була передача соціального досвіду, знань, умінь і навичок від старшого покоління до молодшого й здійснення контролю їх засвоєння. На сучасному етапі розвитку суспільства вимоги до професійної підготовки педагогічних кадрів дуже підвищилися. Зараз потрібен такий вчитель, що:

- постійно працює над самовдосконаленням, впроваджує таку навчально-виховну діяльність, що посилює інтелектуальний рівень нації, формує майбутніх свідомих громадян України;
- створює умови для розвитку особистості, активного, самостійного, дисциплінованого та відповідального громадянина-патріота;
- ерудований, педагогічно компетентний, досконало володіє своїм предметом та спроможний знайти індивідуальний підхід до кожного учня;
- чесний, вимогливий, справедливий, має організаційні здібності, впевнений в собі та врівноважений.

Сучасний вчитель повинен не тільки досконально володіти базовим знанням, а й бути активною, креативною особистістю здатною до пошуку нових форм та методів виховання та навчання. Тільки креативний вчитель зможе виховати майбутнього креативного фахівця, тільки така особистість буде спроможна конкурувати на ринку праці, а країна з таким креативним потенціалом буде здатна зайняти провідне місце в світовому співтоваристві.

На нашу думку розвиток креативного потенціалу майбутнього педагога є проблемою, що потребує подальшого дослідження та відповідей на запитання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми...

Останнім часом в українській педагогічній літературі до питання формування креативності особистості зверталось багато вчених. Педагогіка сучасності докладає усіх зусиль, щоб досягнути той скритий зміст поняття креативність, що лежить в основі теорій багатьох видатних педагогів та актуалізувати його сучасними соціальними обставинами. Проблему формування креативності розглядали в своїх працях: Д.Богоявленська, Ч.Борисов, Н.Вишнякова, О.Понамарьова, С.Сисоєва, М.Ярошевський та ін., а теоретичну основу креативності – І.Айзенк, Д.Векслер, Дж.Гілфорд, Р.Крачфілд. Окрім цього, дослідниками приділяється увага таким питанням: психолого-педагогічна основа творчості (А.Брушлинський, І.Кон, С.Степанов); особисті кореляти креативності (А.Лук, Р.Рескін); формування творчого потенціалу креативності (М.Каган, Р.Крачфілд, А.Матюшин, Є.Торренс, М.Уоллах); діагностика креативності (Н.Чумакова, Є.Щебланова). Розвиток креативності в різних аспектах досліджували: О.Морозов (формування креативності викладача вищої школи в системі неперервної освіти), М.Мусійчук (педагогічні умови ефективності розвитку творчих здібностей майбутніх вчителів), Г.Халюшова (розвиток лінгвістичної креативності студентів університету). Проблеми формування творчої особистості розглядалися також і педагогами-класиками: Я.Коменським, А.Дістервегом, Г.Сковородою, В.Сухомлинським. Проблема творчості привертала увагу таких філософів як В.Зінченко, Л.Карсавина, Г.Маркізе, В.Сольв'єв, Ф.Ницше, А.Щадрина. Психологічні аспекти щодо креативності були розвинені в працях Б.Ананьєва, А.Деркача, В.Зазикіна, А.Леонтьєва, Я.Пономарьова та ін.

Формулювання цілей статті... Мета даної статті – розглянути й проаналізувати поняття "креативність", "креативна особистість" та виявити значущість формування креативності в процесі підготовки сучасного вчителя.

Виклад основного матеріалу дослідження... Сучасний вчитель – це особистість, що володіє оригінальним проблемно-педагогічним та креативним мисленням, це приймач та творець педагогічного досвіду. Головним принципом педагогічного навчання повинно бути формування особистості вчителя, здатного вільно діяти в різноманітних соціокультурних обставинах, професійно вирішувати питання в умовах постійного реформування системи навчання, модернізувати навчання відповідно до вимог сучасності. На цьому